

ANA TEMA¹

8. Madde

Soy Bağı

(Son güncelleme: 31/05/2021)

Giriş

Soy bağı kavramı, mevcut bağlamda, bir ebeveyn ile bir çocuk arasındaki ilişkinin yasal olarak tanınması anlamına gelir. Bu nedenle çeşitli başvuru türleriyle ilgilidir: biyolojik ya da yasal bir ebeveyn ya da bir çocuk (evlilik içi ya da evlilik dışı doğmuş) tarafından yapılan başvurular. Bu, evlat edinme ya da gestasyonel taşıyıcı annelik ya da velayet, erişim ya da görüşme hakları gibi diğer ilgili meseleleri kapsamaz.

Bu tür bir yasal tanımın kabul edilmesi ya da reddedilmesi Sözleşme'nin çeşitli maddeleri (başta 8. Madde olmak üzere 6 ve 14. Maddeler) uyarınca birtakım sorunlar doğurabilir. Mahkeme, yerel yetkili makamların takdir haklarını kullanarak aldıkları kararları incelerken söz konusu bütün menfaatler arasında adil bir denge arayacaktır: Başvuranın menfaatleri, çocuğun menfaatleri, yasal ebeveyn(ler)in menfaatleri, aile ve aile ilişkilerinin hukuki belirliliğinin ve güvenliğinin sağlanmasındaki genel menfaat.

8. Maddenin uygulanabilirliği

- Babalık yargılaması, sadece evlilik temelli ilişkilerde değil, aynı zamanda diğer fiili "aile bağlarının" olduğu durumlarda da 8. Maddenin kapsamına girer" (*Keegan /İrlanda*, 1994, § 44; *Kroon ve Diğerleri /Hollanda*, 1994, § 30; *Nylund /Finlandiya* (k.k.), 1999).
- Herhangi bir aile bağının tesis edilmediği durumlarda babalık yargılaması "özel hayat" kavramı uyarınca yine 8. Maddenin kapsamına girer (varsayılan baba ve evlilik dışı doğan çocuk tarafından babalık soy bağının tesis edilmesiyle ilgili *Nylund /Finlandiya* (k.k.), 1999, *Çapın /Türkiye*, 2019, §§ 33-34; *Backlund/Finlandiya*, 2010, § 37, 6 Temmuz 2010; *Mikulić /Hrvatistan*, 2002, §§ 52-55; *Rasmussen /Danimarka*, 1984, § 33, ve babalık soy bağının tanınmamasıyla ilgili *Shofman /Rusya*, 2005, § 31.). Bir kişinin üst soylarını bilme hakkı, kişinin ebeveynlerinin kimliği gibi kişisel kimliğinin önemli yönlerini içeren "özel "hayat" kavramının kapsamına girer (*Boljević /Srbistan*, 2020, § 28).

Mevcut içtihattan çıkarılan ilkeler

- Çocukla bir aile bağının varlığı tespit edildiğinde Devlet, bu bağın geliştirilmesini mümkün kılacak şekilde davranmalı ve doğum anından itibaren ya da mümkün olan kısa sürede çocuğun ailesine entegrasyonunu sağlayacak yasal güvenceler getirilmelidir (*Keegan /İrlanda*, 1994, § 50; *Kroon ve Diğerleri /Hollanda*, 1994, § 32).
- Biyolojik ve sosyal gerçeklik normalde hem yerleşik gerçekleri hem de tarafların arzularını hiçe sayan, fiilen hiç kimseye fayda sağlamayan yasal karineye üstün gelmelidir (babalık soy bağıyla ilgili *Kroon ve Diğerleri /Hollanda*, 1994, § 40, ve annelik soy bağıyla ilgili *Emonet ve Diğerleri /İsviçre*, 2007, § 86). *Mizzi /Malta*, 2006, kararında da hatırlatıldığı gibi, bir yasal karinenin biyolojik gerçeğe üstün gelmesine olanak tanınması, Devletin takdirine bırakılmış

¹ Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkemeyi bağlamaz.

olması göz önüne alındığında dahi, özel hayata ve aile hayatına etkili “saygı” gösterilmesini sağlama zorunluluğuyla bağdaşmayabilir (§§ 113-114).

- Çocuğun hakları üstün tutulmalıdır. Eğer herhangi bir menfaat dengelemesi yapılması gerekiyorsa çocuğun menfaatleri üstün gelmelidir (*Yousef /Hollanda*, 2002, § 73). Ancak bu menfaatlerin çocuk tarafından dile getirilen isteklerle örtüşmesi şart değildir (*Mandet /Fransa*, 2016, §§ 56-57).
- Kendisinden DNA örneği alınması gereken ölmüş bir kişinin özel hayatı ölümünden sonra bulunulan bir talep nedeniyle olumsuz etkilenmemiştir (*Jäggi /İsviçre*, 2006, § 42; *Boljević /Sırbistan*, 2020, § 54).

Annelik soy bağı

- Mahkeme “ana daima bellidir” ilkesini tanır ve annenin adının sadece doğum belgesinde geçmesinin çocuğun annelik soy bağı için yeterli bir kanıt olması gerektiğini düşünür (*Marckx /Belçika*, 1979, §§ 36-37). Ancak Mahkeme annenin ismini gizli tutarak doğurması halinde de menfaatini korur (*Odièvre /Fransa* [GC], 2003, § 44).

Babalık soy bağı

- Devletler babalık yargılaması kurumuna zaman sınırlaması getirebilirler (*Rasmussen /Danimarka*, 1984, § 41; *Shofman /Rusya*, 2005, § 39; *Silva ve Mondim Correia /Portekiz*, 2017, § 57). Babalığa itiraz etme süresi dolduğunda, çocuğun menfaatlerine, erkeğin baba olmadığını kanıtlamadaki menfaatlerinden daha fazla ağırlık verilmelidir (*Yıldırım /Avusturya* (k.k.), 1999; *Çapın /Türkiye*, 2019, § 77). Ancak bu zaman sınırlamaları, münferit bir davanın koşulları ne olursa olsun çok katı bir şekilde uygulanmamalıdır (*Phinikaridou /Kıbrıs*, 2007, § 65; *Çapın /Türkiye*, 2019, §§ 57-61 ve buradaki referanslar).
- Biyolojik hakikatin yasal olarak tesis edilmesindeki hayati menfaat kişiyi ulusal hukukun gerekliliklerine riayet etmekten muaf tutmaz (*Silva ve Mondim Correia /Portekiz*, 2017, §§ 67-68).
- Mahkeme babalık iddiaları hakkındaki davaları incelediği sırada “menfaatleri dengeleme testi” yaparken bir dizi faktörü dikkate almıştır: bkz., özellikle *Boljević /Sırbistan*, 2020, §§ 51-53 ve § 56.
- *Boljević /Sırbistan*, 2020, kararında başvuran babalığı ile ilgili kesinleşmiş karardan, babalık davasının yeniden açılması için geçerli süre dolduktan onlarca yıl sonra haberdar olmuştur ve çok özel durumuna rağmen yeniden dava açma talebinde bulunabilmesi için süreyi uzatmanın hiçbir yasal yolu olmamıştır (§ 54). Hukuki belirliliği korumanın başvurunu ebeveynliğini belirleme hakkından mahrum etme gerekçesi olarak tek başına yeterli olmadığına karar verildi (§ 55).
- Bir erkek evlilik içi doğan bir çocukla ilgili olarak babalığının tanınmasını istediğinde (*Nylund /Finlandiya* (k.k.), 1999), çocuğun ve mevcut aile biriminin menfaatlerine daha fazla ağırlık verilebilir. Biyolojik babanın kocanın babalık karinesine itiraz edebilmesine ilişkin olarak Devletler babalık soy bağını düzenleme konusunda belirli bir takdir yetkisine sahiptir (*Chavdarov /Bulgaristan*, 2010) – Evlenmemiş ebeveynlerle karşılaştırınız: *Rózański /Polonya*, 2006 ve *Yousef /Hollanda*, 2002.
- Eğer baba olduğu iddia edilen kişiye DNA testi yaptırmak zorunlu tutulmıyorsa Devlet bağımsız bir merciin babalık iddiasını hızla karara bağlamasını sağlayacak alternatif araçlar bulmalıdır (*Mikulić /Hrvatistan*, 2002, § 64).
- Bir kişi tartışmalı babalık yargılamasında genetik bir örnek vermek zorunda kalabilir (*Mifsud /Malta*, 2019, §§ 70-75). Ebeveynliğin tespit edilmesindeki menfaatler ile başvuranın DNA

testi yaptırmamasındaki menfaatler arasında adil bir denge kurmak Devletin görevidir (*a.g.e.*, 2019, § 77).

Usule ilişkin gereklilikler

- Bir kişinin oğlan ya da kız çocuğuyla ilişkisi hakkındaki davalarda, zamanın geçmesi meselenin fiili olarak belirlenmesiyle sonuçlanabilme riskini taşıdığı için müstesna bir özen gösterme gereği vardır (*Ahrens /Almanya*, 2012, § 78).

Önemli örnekler

- *Kroon ve Diğerleri /Hollanda*, 1994: soy bağı yargılamalarında temel ilkeleri belirlemek üzere verilen ilk karar;
- *Znamenskaya /Rusya*, 2005: Mahkeme ölü doğum konusunda çok spesifik, itiraz edilmeyen babalığın kaydedilmesi durumunu ele alır;
- *Tavlı /Türkiye*, 2006: bilimsel ilerleme (DNA testi) böyle bir itiraz için geçerli bir temel oluşturmadığı için babalık bulgusuna karşı yeniden yargılamanın reddedilmesi;
- *Menéndez García /İspanya*, (k.k.), 2009: Mahkeme kişinin köklerinin (kişinin “büyük-babalığının” kurulması) izini sürme konusunun yeni bir yönünü ele alır ve “kişinin kimliğini bilmesindeki menfaat şeceredeki ilişkinin derecesine bağlı olarak değişir” ilkesini teyit eder;
- *Pascaud /Fransa*, 2011: bu hüküm genellikle soy bağı davalarının zımnî ataerkil boyutunu sergiler;
- *Krušković /Hırvatistan*, 2011: Mahkeme’nin hukuki ehliyet olmayan bir adam tarafından babalığın kabullenilmesi meselesini ele aldığı ilk hüküm;
- *A.L. /Polonya*, 2014: başvuranın, kendi başına kabullendiği babalığın DNA testinden sonra çürütülmesi karşısındaki davranış ve menfaati değerlendirilir- diğer babalığı tanımama girişimleriyle mukayese edin: *Mizzi /Malta*, 2006, *Shofman /Rusya*, 2005, ve *Paulik /Slovakya*, 2006;
- *Mandet /Fransa*, 2016: Mahkeme, tanınmış bir babalığın çocuğun rızası olmadan biyolojik babanın talebiyle onun lehine değiştirilmesine ilişkin çok spesifik bir durumu ele alır;
- *R.L. ve Diğerleri /Danimarka*, 2017: Mahkeme çocuğun üstün menfaatlerini ayrıntılı bir şekilde analiz eder ve onun menfaatleriyle söz konusu diğer menfaatler arasında adil bir denge kararı verir (ayrıca bkz. *Fröhlich /Almanya*, 2018);
- *Bagniewski /Polonya*, 2018: DNA testlerinin rolü (ayrıca bkz. *Canonne /Fransa* (k.k.), 2015), ve özellikle yargılama-dışı bir DNA testi;
- *Mifsud /Malta*, 2019: başvuranın kızı olduğunu iddia eden kişinin başlattığı soy bağı yargılaması sonucunda verilen mahkeme kararıyla başvurandan zorunlu olarak bukkal sürüntü yoluyla örnek alınması;
- *Çapın /Türkiye*, 2019: başvuran kırk beş yaşında babalığın adli olarak tanınmasını istemiştir. Kişilerin kişisel kimlikleriyle ilgili herhangi bir belirsizliği ortadan kaldırmak için gereken bilgiyi edinmedeki menfaatleri yaşla birlikte ortadan kalkmaz, hatta tam aksi geçerlidir;
- *Boljević /Sırbistan*, 2020: Ölmüş bir erkeğin DNA testini imkânsız hale getiren zaman aşımı ve başvuranın haberinin olmadığı ve henüz DNA testleri yapılmaya başlamadan önce kabul edilen, babalığın reddedilmesini onaylayan son hükmün incelenmesi;
- *Koychev /Bulgaristan*, 2020: annenin kocası tarafından tanınmış olan çocuğun menfaatleri nedeniyle tartışmalı bir babalık davasının, varsayılan biyolojik baba adına yeterli güvenceler olmadan reddedilmesi.

Sözleşme'nin diğer Maddeleri uyarınca soy bağı

- *Marckx /Belçika*, 1979: annelik soy bağı tesis edilirken doğuma dayalı ayrımcılık yapılması (8. Madde ile bağlantılı olarak 14. madde);
- *Rasmussen /Danimarka*, 1984: babalık itirazına ilişkin konulan zaman sınırlarında karı ve koca arasında muamele farkı 6 ve 8. Maddelerle bağlantılı olarak 14. Madde);
- *Nylund /Finlandiya* (k.k), 1999: 6. Madde uygulanmaz;
- *Mikulić /Hırvatistan*, 2002: babalık yargılamasının süresi (§§ 44-46) (6. Madde);
- *Haas /Hollanda*, 2004: 8. Madde ve 14. Madde uygulanamaz;
- *Mizzi /Malta*, 2006: babalığın reddi mahkemeye erişim hakkı açısından bir ihlal teşkil ettiği için bir dava açılmasının imkânsızlığı (§§ 71-91) (6. Madde);
- *Paulík /Slovakya*, 2006: babalığı mahkeme kararıyla tesis edilen bir babaya, babalığına itiraz etmenin hukuki yolları olmadığı için, annelere ve babalığı başka şekillerde tesis edilen babalara kıyasla ayrımcılık yapılması (§§ 51-59) (8. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde);
- *Koch /Polonya* (k.k.), 2017: başvuran, babalığı reddettiği yargılamada DNA örneklerini zorla edinmiş (6 ve 8. Maddeler: başvuru hakkı istismar edilmiştir);
- *Yocheva ve Ganeva /Bulgaristan*, 2021: babaları kayıtlı olmayan küçük çocukların yalnız annelerine sağ kalan ebeveyn ödeneği verilmesinin ayrımcı bir şekilde reddedilmesi (8. Madde ile bağlantılı 14. Madde).

Genel ilkelerin özeti

- *Shofman /Rusya*, 2005, §§ 44-45, babalık soy bağıının reddedilmesine dair;
- *Emonet ve Diğerleri /İsviçre*, 2007, §§ 33-36 ve 63-68, annelik soy bağıına dair;
- *Phinikaridou /Kıbrıs*, 2007, §§ 45-48 ve 51-52; *Çapın /Türkiye*, §§ 53-61, 2019, çocuk tarafından başvurulmuş babalık soy bağıının kurulması;
- *Chavdarov /Bulgaristan*, 2010, §§ 36-40, (varsayılan) baba tarafından başvurulmuş babalık soy bağıının kurulması;
- *Ahrens /Almanya*, , 2012, §§ 58, 60-61 ve 63-64, (varsayılan) baba tarafından başvurulmuş babalık soy bağıının reddedilmesine dair;
- *Boljević /Sırbistan*, 2020, §§ 53-56, yeni bir babalık davası açmak yerine eski yargılamayı yeniden açmak isteyen kişiye dair.

Diğer referanslar

Basın bildirimleri:

- Ebeveynlik hakları [İNG](#) / [FRA](#)
- Çocuk hakları [İNG](#) / [FRA](#)

ÖNEMLİ İÇTİHAT REFERANSLARI

- *Marckx /Belçika*, 13 Haziran 1979, Seri A no. 31 (8. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ve 8. Madde tek başına ihlal edilmiştir)
- *Rasmussen /Danimarka*, 28 Kasım 1984, Seri A no. 87 (14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Keegan /İrlanda*, 26 Mayıs 1994, Seri A no. 290 (8. Madde ve 6. Madde ihlal edilmiştir);
- *Kroon ve Diğerleri /Hollanda*, 27 Ekim 1994, Seri A no. 297-C (8. Madde ihlal edilmiştir; 14. Madde uyarınca ayrı bir sorun yoktur);
- *Nylund /Finlandiya* (k.k.), no. 27110/95, AİHM 1999-VI (kabul edilemez, 8. Madde, 8. Madde ve 14. Madde, 6. Madde uygulanamaz);
- *Yildirim /Avusturya* (k.k.), no. 34308/96, 19 Ekim 1999 (kabul edilemez, 8. Madde, 6. Madde uygulanamaz);
- *Mikulić /Hırvatistan*, no. 53176/99, AİHM 2002-I (6 § 1. Madde, 8. Madde ve 13. Madde ihlal edilmiştir);
- *Yousef /Hollanda*, no. 33711/96, AİHM 2002-VIII (8. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Odièvre /Fransa* [BD], no. 42326/98, AİHM 2003-III (8. Madde ve 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Haas /Hollanda*, no. 36983/97, AİHM 2004-I (8. Madde, 13. Madde ve 14. Madde uygulanamaz);
- *Znamenskaya /Rusya*, no. 77785/01, 2 Haziran 2005 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Shofman /Rusya*, no. 74826/01, 24 Kasım 2005 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Mizzi /Malta*, no. 26111/02, AİHM 2006-I (özetler) (6 § 1. Madde, 8. Madde ve 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Rózański /Polonya*, no. 55339/00, 18 Mayıs 2006 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Jäggi /İsviçre*, no. 58757/00, AİHM 2006-X (8. Madde ihlal edilmiştir; 14. Madde uyarınca ayrı bir sorun yoktur);
- *Paulík /Slovakya*, no. 10699/05, AİHM 2006-XI (özetler) (8. Madde ve 14. Madde ihlal edilmiştir; 6 ve 13. Maddeler uyarınca ayrı bir sorun yoktur);
- *Tavli /Türkiye*, no. 11449/02, 9 Kasım 2006 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Emonet ve Diğerleri /İsviçre*, no. 39051/03, 13 Aralık 2007 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Phinikaridou /Kıbrıs*, no. 23890/02, 20 Aralık 2007 (8. Madde ihlal edilmiştir; 6 § 1. Madde uyarınca ayrı bir sorun yoktur);
- *Menéndez García /İspanya*, (k.k.), no. 21046/07, 5 Mayıs 2009 (kabul edilemez, 8. Madde);
- *Backlund /Finlandiya*, no. 36498/05, § 37, 6 Temmuz 2010 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Chavdarov /Bulgaristan*, no. 3465/03, 21 Aralık 2010 (8. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Pascaud /Fransa*, no. 19535/08, 16 Haziran 2011 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Krušković /Hırvatistan*, no. 46185/08, 21 Haziran 2011 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *A.M.M. /Romanya*, no. 2151/10, 14 Şubat 2012 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Ahrens /Almanya*, no. 45071/09, 22 Mart 2012 (8. Madde ve 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *A.L./Polonya*, no. 28609/08, 18 Şubat 2014 (8. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Canonne /Fransa* (k.k.), no. 22037/13, 2 Haziran 2015 (kabul edilemez, 8. Madde);
- *Mandet /Fransa*, no. 30955/12, 14 Ocak 2016 (8. Madde ihlal edilmemiştir);
- *L.D. ve P.K. /Bulgaristan*, nos. 7949/11 ve 45522/13, 8 Aralık 2016 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *R.L. ve Diğerleri /Danimarka*, no. 52629/11, 7 Mart 2017 (8. Madde ihlal edilmiştir);

- *Koch /Polonya* (k.k.), no. 15005/11, 7 Mart 2017 (başvuru hakkı istismar edilmiştir, 8 ve 17. Maddeler – karşılaştırınız *A.L. /Polonya*, no. 28609/08, 18 Şubat 2014, §§ 44-49, 8. Madde);
- *Silva ve Mondim Correia /Portekiz*, nos. 72105/14 ve 20415/15, 3 Ekim 2017 (8. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Bagniewski /Polonya*, no.28475/14, 31 Mayıs 2018 (8. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Fröhlich /Almanya*, no. 16112/15, 26 Temmuz2018 (8. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Mifsud /Malta*, no. 62257/15, 29 Ocak 2019 (8. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Çapın /Türkiye*, no. 44690/09, 15 Ekim 2019 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Boljević /Sırbistan*, no. 47443/14, 16 Haziran 2020 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Koychev /Bulgaristan*, no. 32495/15, 13 Ekim 2020 (8. Madde ihlal edilmiştir);
- *Yocheva ve Ganeva /Bulgaristan*, no. 18592/15 ve 43863/15, 11 Mayıs 2021 (8. Madde ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir).